

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Posilnica za lahkoživce.

Za lenuhe, malopridneže in pohajače, ki od vesti do vesti s trebuhom za kruhom lazijo in ljudi nadlegujejo, kakor tudi za paglavce, pred katerimi si ni človek ne življenja ne imetka svojega svest, kateri tudi spričati ne morejo, da si pošteno kruh služijo, — za vse take ljudi imamo na Štajarskem prav dober kvartir, namreč dvojno posilnico: eno za moške v Messendorfu, v graškem, drugo za ženske v Lankovci, v vojčberškem okraju.

V te posilnice se oddajajo osebe po e. kr. političkih oblastih, ktere nad njimi sodbo sklenejo, da res lenobo pasejo ali pa tudi ob enem predolge prste imajo ter so ljudem nevarne, da se jim toraj posilnica odloči. —

Poprej je morala vsaka srenja sama trošiti za preskrbljenje svojih prisiljencev; toraj so se srenje branile stroškov in rajši nadloge trpele, kakor da bi bile ljudi te baže v posilnico spraviti skušale, kar je pa imelo ta nasledek, da so posilnice skoro prazne bile. Odkar je pa poslednji deželni zbor srenje oprostil vsega povračila za preskrbljenje posiljencev, je njih število že zdaj za enkrat toliko poskočilo.

Pozor tedaj srenjska predstojništva! Ako se hočete nevarnih capinov in potepuhov — brez posebnih stroškov — znebiti, obrnite se do e. kr. okr. glavarstev s prošnjo, da naj nad osebami, ki delati nočejo ali so sicer na slabem glasu in nevarne, izrečejo sodbo, da so za posilnico zrele.

Poljedelski kongres.

Ministerstvo poljedelstva je poklicalo bilo v posvet na Dunaj iz vseh dežel zaupnih mož, da se je razgovarjalo o raznih, kmetijstvo zadevajočih stvareh. Bil je to drugi kongres ali shod, ki je

trajal od 8. do 17. t. m. in šestkrat k posvetovanju se sešel. Iz Štajarskega je (menda kot ud štaj, kmetijske družbe?) poklican bil — Brandstetter; iz Kranjskega dr. Costa in pl. Savinšek, iz Goriškega grof Coronini.

Takih strokovnjaških shodov imamo v Avstriji mnogo, a malo malo koristi donašajo. Tako je po agrarskem ali poljedelskem kongresu sklical minister strokovnjake v vinoreji, in minister trgovine je zbral okoli sebe nekoliko trgovcev, da nasvetujejo, kako manjši obertnji pomagati? — Naši strokovnjaški shodi, pravi „Vtld.“, podobni so natančnemu pozvedovanju (rekognosciranju) generalov, ki ne vedó, kam bi se djali, in vendar čutijo, da bi treba bilo kaj storiti, pa ne vedó, kaj? — Taka je s shodi izvedencev. Če so napeke že prevelike in vsakdo pomoči želi, skliče minister, ki hoče vsaj pokazati, da bi rad kaj storil, izvedencev v posvet. Mnogo se tu govori, kar se je že sto- in stokrat reklo in v knjigah popisalo, ostane pa vse pri starem; k večemu se loti minister najnedolžniših in najložje izvedljivih predlogov, napravi iz njih ukaze do oblastnij, kterim se to in to priporoča, ostane pa večjidel kakor je bilo.

Ako se nasvetuje, kako kmetijstvu izdatno pomagati, namreč po znižanju strahovitih plačil in povišanju zemljišnih pridelkov, zmigne minister s pleči, rekoč: Res je, res; pa dnarja ni, državna blagajnica tega ne zmore! — Tako je bilo — Bog vedi, kolikokrat že — nasvetovano, državno samoprodajo soli odpraviti, vpeljati prodajo živinske soli in to po prav nizki ceni. — Tukaj bo zopet finančni minister ugovarjal: Ne moremo; samoprodaja soli nese državi toliko in toliko milijonov, kdo bo to povrnil, če damo samoprodajo iz rok? In iz samega strahu, da ne bi kdo božji namesto kuhinjske soli si rajši kupil po nižji ceni živinske soli, se ta pridruže, živinoreja pa rakovo

pot gre. — Živo so se priporočale založnice, da si kmetovalec v sili pomoči najti zamore; pa kdo bo dal dovoljne ustanovnine, da bi zadosti obresti bilo? — Govorilo se je mnogo o tem, kako povzdigniti in bolj razširiti toliko potrebni poduk v kmetijstvu, ter se je nasvetovalo, ustanoviti novih kmetijskih šol, pridobiti izmed učiteljev dovoljnih učnih moči, razpošiljati po kmetih potnih učiteljev za poduk v kmetijstvu itd. Pa odkod denarja za to potrebnega vzeti? Sklenil je agrarični zbor za zboljšanje zemljišč napraviti fond 20 milijonov, iz kterega bi se skoz 10 let vsako leto 2 milijona deželam v ta namen razdelila. Če bo le?

Da se konjereja povzdigne, je zbor opomnil ministerstvo na sklepe prvega agraričnega zbora, ki še dozdej izpeljani niso, namreč da se med drugim število državnih plemskih žrebcev za 480 pomnoži. — Slednjič se je vprašalo: ali se ne bi sklenilo, da se agrarični kongres spremeni v stalno napravo, ktera bi redno zborovala kakor državni zbor, ter bi ministerstvu poljedelstva na strani stala in mu nasvete dajala. Manjšina pa, ktero je zastopal g. dr. Costa, je bila proti temu, menda zato, ker se je po pravici bala nove uradnijske naredbe brez praktične koristi. Ker so bili glasovi na obe strani blizo ednaki, ni zmagala ne večina ne manjšina, ampak izrekla je se samo želja do vlade, da se shod izvedencev vsako 2. ali 3. leto v posvet skliče.

Mi pa pravimo: Dajte deželam in narodom samostalnosti kakor jo zahtevajo federalisti, in skrbela bode vsaka dežela najbolje za se, s tem pa tudi za vso državo!

Obravnave štajerskega dež. zbora.

XVI. Seja. 3. dec. Dr. Vošnjak predloži prošnjo občine sv. Antona na Pohorju, naj se zopet vpelje dovoljenje k ženitvi od strani občin.

Po odobrenju dveh predlogov zadevajočih fond gruntnih rešitev se začne obravnava zastran vdeležitve dežele pri Dunajski razstavi. Za razstavljanje se dovoli 5.700 gld. — Dalje poroča finančni odsek o proračunu za leto 1873 in dovoli se za odganjanje potepuhov 17.000 gld., za žandarmerijska stanovanja 15.000 gld., za posiljenje v Gradcu 2.000, v Mesendorfu pri Gradcu blizo 12.000 gld. V tej posilnici je bilo preteklo leto le 42 oseb; zato sklene zbor, da se zadevajoča postava (31. pros. 1867) tako spremeni, da se bodo za naprej tudi posilniki iz sosednih dežel, ki takih zavodov nimajo, sprejemali proti povračilu stroškov. Za Lankovce dovoli se 2772 gld. (Glej o tem več prvi članek v današnjem listu.)

Na vrsti je bila prodaja deželnih toplic. Večina finančnega odseka je nasvetovala prodajo Slatine, Dobrne in Tobelbada pri Gradcu za 3 milijone. Zoper ta predlog govoril je med drugimi tudi g. Dr. Dominikuš. „Cena 3 milijonov“

— je rekel — „sicer vabi k prodaji, ker bi obresti res več znašale, kakor toplice dobička dajejo; pa to je le navidezno, kajti ni toliko gledati le na obresti, marveč na varnost kapitala. Vsako leto Doberna in Slatina deželi več nesete. Prodalo se je v vsakem zadnjih dveh let v primeri z letom 1869 za 7000 gld. več vode, in dohodki zadnjih treh let so se poprek za 28.683 gld. povišali. Pa tudi iz človekoljubnega stališča je govornik proti prodaji. Toplice obiskujejo razun bogatih tudi revni od daleč in blizo. To bi zarad dragine nehalo, ko bi špekulanti Slatino v roke dobili. Če dežela toplice obdrži, so za naprej tudi revnim odprte, in to je več vredno, kakor še toliko obresti.“ — Za prodajo so le nekteri Nemci.

Pri glasovanju, ki se je po predlogu Dr. Dominikuša po imenih vršilo, je 39 poslancev zoper prodajo bilo, med njimi konservativni Nemci, potem Lohninger in Karneri, slednjič vsi slovenski poslanci; za prodajo glasovalo je 17, med njimi Seidl, Brandstetter, Dr. Nekermann, Reuter, Dr. Wretschko. — Toplice še tedaj ostanejo lastnina dežele, in zbor privoli 15.000 gld. za napravljenje novih toplic na Slatini. — To je kaj važno, posebno ko skoz Slatino železnica pojde.

Na to se vrši razprava o proračunu za tehniško šolo v Gradcu. Tehnika stane deželo 81.000 gld. na leto. Ker pa le 101 štajerskih učencev ovo šolo obiskuje, 135 učencev pa iz drugih dežel, 60 iz Ogerskega in 9 inostrancev, nasvetuje finančnega odseka večina, da se dež. zbor obrne do vlade, naj šolo na občne državne stroške prevzame, manjšina pa, da naj na to dela, ka bodo vse dežele zastran visokih šol enake pravice in enake bremena nosile. Za nasvet večine govori tudi Dr. Srnec, povdarjaje krivico, da mora nositi samo ena dežela stroške za šolo, ki je prav podobna vseučilišču in ima do dveh tretjin učencev iz sosednih dežel. Predlog večine se je tudi sprejel. — Skoro ni verjetno, da bo vlada se ozirala na prošnjo deželnega zbora, ker minister Stremayr, ki je bil pri seji nazoč, ni besedice črnil.

XVII. Seja 4. dec. 1872. Bila je najdaljša seja, celih 9 ur dolga, predpoldne od 10. ure do $\frac{1}{2}$ treh popoldne, in na večer od 5. ure do $\frac{1}{2}$ 9. — Finančni odsek (poročevalec dr. Jož. Kaiserfeld) poroča o rudarski šoli v Ljubnu, ki šteje le malo učencev. Ker hoče vlada višjo rudarsko šolo na Dunaji ustanoviti, se je minister poljedelstva lansko leto pogajal z deželnim zborom, da bi namreč v Ljubnu šola ponehala, ter je obljubil skrbeti za to, da se napravi za gorenje Štajersko nižja rud. šola, za one pa, ki se hočejo na Dunaji dalje šolati, se ustanovi 5 štipendij. — Dež. zbor pa sklene, da za zdaj ne privoli v to, marveč naj šola ostane, se pa po zahtevah časa in ved primerno preuredi in — dotira. — Pomenljivo je pa posebno to, da so vsi govorniki poudarjali, ka ni treba šole v središču, da je dobra, ampak da se to še ložej doseže v majhnih,

od hrupa velikih mest oddaljenih mestih, treba samo vrljih učiteljev. To je skoz in skoz resnično! — Ko bi pa ravno ti deželni zastopniki glasovali morali n. pr. o tem, ali naj ostanejo škofijska semenišča, zasuknili bi gotovo stvar in rekli: Ne! — ampak v večja mesta za bogoslovci, na vseučilišča, češ, da imajo tam velik nalivnik, po katerem se vede brez truda kar vlivajo v glave učencev! — To je doslednost denešnjih dni. —

Za vzdržanje galerije, kder so slike shranjene, in za slikarsko akademijo se dovoli 7236 gl.; za deželno gledišče v Gradcu mora dežela zopet za tekoče leto doplačati 1544 gld.; ali pa ima dežela kaj koristi od tega gledišča, ali pa, koliko dušnega kvara izvira iz malopridnih glediščinih predstav, za to se gospodje ne brigajo.

Sprejmó se potem še neke točke letnega proračuna; n. pr. za poprave v Dobernskih toplicah 15244 gld., za odbitek dolgá, kterega je napravila vino — in sadjorejska šola pri Mariboru in scer pri mariborski hranilnici v znesku od 10,930 gld., za to leto 368 gld.; za odbitek dolgá, ki ga dežela ima pri avstr. banki za vplačila drž. posojila, za kupljena zemljišča v Doberni pri ravno tej banki in slednjic pri štajarski hranilnici, zavsem 46.674 gld.

V večerni seji se je dež. zbor enoglasno ustavil naredbi fin. ministerstva od 19. marcija 1872, vsled ktere bi dež. glavar, dež. odborniki kakor tudi župani od svojega plačila davék odrajovali, ter se je dež. odboru naložilo, da skuša pri ministerstvu preklicanje te naredbe izposlovati.

Odobreni so bili računi za leti 1870 in 1871 s tem, da se je naročilo dež. odboru pozvedovati, kaj da je krivo velikim zaostankom pri deželnih prikladah. Leta 1870 je zaostalo 714.132 gld., l. 1871 pa 1,388.921 gld. Finančni odbor nas je le s tem potolažil, da dohodki iz dež. priklad vsako leto presegajo svoto proračuna, ker se manj potroši, kakor se v proračun postavi.

Sprejeta je bila postava, da se občinske in okrajne priklade na vse direktne davke nalogajo, t. j. da se priklade ne devajo samo na zemljišne in hišne davke, marveč na vse, ki se sploh pri davkariji za državno blagajnico plačujejo. To zadeva toraj tudi mestjane, obertnike in trgovce, kar je prav. — Občinske priklade pa mora poprej kakor se pobirajo, pregledati in odobriti okrajni odbor, kteremu se pošlje srenjski proračun. Zoper to je govoril že v dotičnem odboru kakor tudi zdaj v zboru g. Herman braneč srenje varuštva okrajnih zastopov, kteri — kakor pravi g. govornik — tudi nemajo pravega zaupanja pri ljudstvu. Ako se srenje devajo pod okrajno kontrolo, moral bi dosledno tudi okrajni odbor svoj poračun dež. odboru v odobrenje izročiti, kajti tudi okr. odbori niso brez greha, marveč postavne določbe mnogokrat prestopajo, da jih mora dež. odbor zavračati. — Pri glasovanju so pa vendar predlogi odsekovi (poročevalec Seidl, ki

je v tej zadevi skoro kakti neki minister govoril) obveljali; nasproti, čeravno brez vspeha, glasovali so Slovenci in konservativni Nemci. —

Okr. odbor ima vsled te postave pravico, do 30% priklade naložiti in to z doklado vred, ki je za šolske potrebe; za priklade od 30—40% je pa treba dovoljenja dež. odbora v porazumljenji z namestnijo; za priklade nad 40% in druge nadavke je pa treba posebne dež. postave, ki jo sklepa dež. zbor. —

Na vrsti so bile še razne prošnje, o kterih pa moramo poročilo za prihodnjic odložiti, ter govorimo posebno o prošnji ptujskega mesta za ustanovljenje cele gimnazije.

Gospodarske stvari.

O živinoreji.

(Poduk v ljutomerskej kmetijski šoli.)

Dragi slušatelj! razložil sem vam lastnosti labodniških goved in dokazal, da baš ono je najboljše za ljutomerske nižave. Akoprav so goveda čiste labodniške kervi, sploh izvrstnih lastnosti, vendar nikar naj nihče ne misli, da je vse dobro, da le ima v hlevu to naródo (pleme), kajti zaradi slabega oskrbovanja itd. se lahko tudi najzlahtniša goveda izvržejo v pokveke. Pa tudi sploh je govedo izvrstne naróde lahko slabih lastnosti. Vsakako naj torej gospodar vselej umno izbera junce in telice za plemo. Da je pa to mogoče posestniku, treba mu tedaj prav dobro znati goveda po lastnostih. Ker je istina: da „jabelko ne pade daleč od jablane“, treba se tedaj v tacih slučajih ozérati na lastnosti starišev. Vsakdanje skušnje nas učé, da je tudi hči gotova klepetulja, ako njena mati ne more za zobmi jezika držati itd. Ako hočemo opazovati, prepričali se bodemo, da mlado tele kakor tudi uže odraslo govedo je v prednji konec najbolje očetu, v zadnjem pa materi podobno.

Splošnja znamenja dobre mlekarice so: globok vamp, svitla dlaka, suhljata glava (primerjaj tudi v tem ozéru holandsko kravo s švicarsko), dolg in tenek rep, koščena oblika, tenke noge, suhljat vrat, veliki lakotnici. Posebno pozornost pa treba obračati na — „mlečno zrcalo“. To zrcalo ni nič družega nego pod zadnico med bedroma in po vimenu narobe (navzgor) obrnena dlaka. Čim večje je to zrcalo, tim boljša krava je (navadno) za molžo. Dobra mlekarica ima debele mlečne žile, po vampu in vimenu jej dlaka stoji nazaj; tudi rogova sta jej drobna. Pomniti je dobro, da „krava pri gobcu molze“.

V obče je lepo govedo: širocih prs in pleč, visocega križa (taka krava se lahko oteli) in čoka. Živinče mora biti životno, kajti stisnjen život ne prebavlja lahko; tudi mora biti govedo dolzega života in ravnega hrbta. Oči morajo biti govedu

veliki in bistri, pa vendar pohlevni. Koža na govedu naj se rada premiče ter ne sme biti predebela; dlaka pa naj je svitla in kratka. Noge ne smejo biti niti predolge niti prekratke, a naj so žilaste (mišičaste) in redno razpostavljene. Odprte nosnice olajšavajo dihanje in delajo govedo lepo. Kostni in lakotnice naj niso prevelike; pa tudi vamp naj ni preobilen. Rogovi naj so gladki, okrogli in lepo navzgor in nazaj vsaksebi zasukani. Pri repu naj je govedo okroglih in širocih kosti in zadnična koža ne sme biti velika. Goveda naj je precej pod vrat, in nosi naj po konci glavo. Nog ne sme biti slokih, in mora lepo ravno hoditi, križa ne sme biti povesenega.

Kmetovalci sicer navadno znajo izbirati odrasla goveda; a kar se tiče odločevanja mladih telet za pleme, moram grajati premnoge. Kakor je pšenica iz kota najboljša za seme, tako je tudi najlepše tèle za pleme najsposobniše. Ali ne delajo tisti gospodarji, kateri mesarju najlepša teleta dajo, za pleme pa si obdržujejo najslabejše pokveke, prav tako in še slabije, kakor oni, kateri bi hotel za seme imeti podreščetino ali pleve mesto najtežjega zrnja iz kota? Slabo setev lahko popraviš že drugo leto, če vzameš boljšega semena; slabih goved pa ne moreš tako hitro zboljšati.

Kar se tiče junčeve starosti, kedaj se uže sme začeti spuščati h kravam, gotovo ne bi bilo pametno, ako bi ga začel kdo za pleme rabiti pred pol drugim letom. To bi bilo prav tako, kakor da bi kdo požel še-le na pol rumeno pšenico za seme. S tako prezgodnjo rabo mora oslabeti tudi najčistejša naróda (pleme). To velja v rastlinstvu in tudi v živalstvu. Pa tudi prečesto se ne sme bik rabiti; nad 1 krat ne na dan, in časi mu moramo dati pavzo (prenehljej). Na 1 junca naj pride po 40, 70—100 krav, kakor je tudi slabejši ali krepkejši. Nikar misliti, da bik mora zaslužiti dopoldne za sol, popoldne pa za — tabak!

Kako letos trsje rezati?

Znano je, da je lani smod trte ravno ob cvetu močno poškodoval. Na mnogih krajih vsaj je listje in osnovano cvetoče grozdje spodej odpadlo, in vinogradi so za nekaj časa svoje zelenje zgubili. Ker je listje prerano odpadlo, se spodnja očesa niso mogla obrasti, trte z grozdem vred so prenašlo dozorele, in zato tudi vino ni takšno, kakoršnega smo pričakovali, in trte niso tako zrele in zdrave, kakor si marsikdo misli. — Znani vinorejec g. Vokavn v Celju v „Steier. Landb.“ naznanja, da ste na poškodovanih trtah, kakor se je sam prepričal, spodnji dve očesi prav slabi in se celó lahko odlušiti daste, kar pri zdravem očesu ni. Pravi, da bo prihodnja bratev od rezi odvisna, in zato priporoča, da se naj trte, na katerih so se navadno četiri očesa puščala, letos

še le nad petim alj šestim porežejo, in da se na trsu, ki nima tret za šparone (bike, koze, kobile itd.) le eden, k večemu dva reznika t. j. titi z enim ali dvojnimi očesom za rodne trte puščata. „Slov. Gosp.“ pa še nasvetuje, da naj vsak gospodar svoj vinograd prehodi, pregleda in se prepriča, alj je nja vinograd tako poškodovan alj ne, in če je, naj pametne rezače v vinograd pošlje, ktere je prej o tem, kar je rečeno bilo, podučil.

Stanje banke „Slovenije.“

Napredek bankin v edinem oddelku zavarovanja proti ognju je kljubu vsem nasprotnim spletkam prav vesel. Dne 25. jan. t. l. izdani pregled kaže, da je do tega dne izdanih 2640 zagotovil (police); vrednost zagotovljenega znaša 8.820.606 gld.; po odštetem znesku za pozavarovanje pri drugih enakih društvih ostalo je v domačej blagajnici čiste zavarovnine 69.812 gld. Od konca preteklega leta (glej „Gospd.“ štev. 2. t. l.), torej v tekočem mescu je priraslo 709 zagotovil, čiste premije ali zavarovnine pa za 19.865 gld.

Kakor kaže denešnji naš „oglasnik“, počenja zdaj banka z 2. oddelkom, spadajočim v njen delokrog, namreč z dosmrtnim in drugim življenje zadevajočim zavarovanjem, pri katerem je vdeležba navadno še večja.

Pri tej priliki dopolnimo tudi obljubo že zdavno storjeno, ktere le zarad pomanjkanja dragega prostora dozdej nismo mogli spolniti, da uamreč nekoliko posvetimo onim slovenskim fakinom (prav za prav „Fachinom“), kateri so se drznoli v umazani knjižuri tudi vrednika „slov. Gospodarja“ omeniti, češ, da je tudi on podkupljen, da toraj priporočila banke „Slovenije“ v našem listu zaupanja vredne niso.

Kdor slov. časopisje le povrh pozna, nam mora spričevati, da je skoro edini „sl. Gospodar“ za banko delal, v tem ko so — razen „Novic“ vsi drugi časniki ob času bankinega snovanja ali molčali ali pa banki naravnoč nasprotovali. Storili smo pa to iz prepričanja, da bode stvar prav dobro iztekla, ako se le lepo složno dela, in da bode domača banka „Slovenija“ narodu v največi prid, ker ostane denar v domovini, ktereга sicer tuji kupoma vlačijo iz nje in se nam smeje. To je bil vredništvu namen, in kdor nam kaj družega podtika, tega imenujemo največega tepca, ki pod solncem travo tlači.

Da stvar kolikor mogoče napreduje, podpisal je vrednik „Gospodarjev“ šest delnic in 40% mahoma ná nje izplačal kakor vsak drugi delničar, v tem pa pridno razglaševal napredek pri podpisovanju akcijskih, kakor mu ga je naznanjeval sedanji bankin podpredsednik sam, blagorodni g. dr. E. H. Costa. Stvar se je hvala Bogu, — kljubu vsemu prav grdemu hujskanju — srečno obnesla, 3000 za ustanovljenje potrebnih delnic bilo je s pomočjo zagrebške eskomptne banke po-

polnoma zagotavljenih, tako da se je kurz delnic že v početku julija od 68 gld. na 80 povišal.

Zdaj pa čujte! Početkom julija 1872, tedaj še le potem, ko je 3000 delnic že zagotavljenih bilo, dobi vrednik „Gospodarjev“ nena doma sledeče pismo iz Ljubljane: „Podpisano ravnateljstvo banke ima čast, Vam vsled sklepa od 28. junija za uspešno in zaslužno delovanje glede banke „Slovenije“ s tem 5 delnic poslati ter Vas prositi, da podvzetej tudi zanaprej podpirati blagovolite.“ „Ravnateljstvo.“

Vsak vidi, da je to čast za vrednika in za list bila, in da bi bila grda surovost, ko bi bil hvalenost sl. ravnateljstva s tem odvrnil, da jim pošlje — že v knjižene akcije nazaj! Vrh tega si je pa vrednik bil v svesti, da s sprejetimi delnicami le sam sebi davek naklada; kajti kdor prevzame akcije, prevzame tudi vso odgovornost in dolžnost, ob svojem času, če bi treba bilo, jih tudi doplačati, ker se glasé na 200 gld., v tem ko zdaj več vredne niso kakor 85 gld.

Iz tega se vidi, koliko resnice da je v knjižuri slovenskih fakinov, češ, da je vrednik „Gospod.“ podkupljen bil, da priporoča banko! Storili smo le kar je bilo mogoče v listu storiti, ne vedé, ali se bo stvar posrečila ali ne? Največa zasluga pa gre gg. dru. Costi in Zarniku, ki sta pri zagrebški eskomptni banki proti silno bratovskim pogodbam zagotovljenje zadobila, da prevzame banka vse akcije, ki bi se pri nas ne oddale. Je li zagr. esk. banka tudi podkupljena bila, da je to storila?

Na dalje pravijo slovenski fakini v knjižuri, da so tudi drugi listi po širokem svetu podkupljeni bili, da za banko delajo ali vsaj — molče. Na naše pozvedovanje se nam je 15. dec. 1872 v tej zadevi od sl. ravnateljstva odgovorilo, da je scer bankin opravični svet — kakor je to še vse v večji meri pri drugih bankah navadno — za tiskovne namene 60 delnic odločil, da se pa ni ne ena v ta namen katerim novinam oddala. Še menj je zamogla banka z gotovim dnarjem koga podmititi, ker tačas še sama premoženja imela ni. Edino kar se je storilo, bilo je to, da so se nekterim bolj poštenim novinam inserati ali oznanila pošiljale in — plačevale, kar biti mora, ker ni mogla banka na hrastóve pribijati svojih naznanil.

Kaj da imajo knjižurinci s pl. Treuensteinom opraviti, nas nič ne briga; le to še povemo, da so začeli grdi sebičniki še le tedaj banko prav hudobno upravljati, ko jim je opravični svet lansko leto vrata bil pokazal.

Naj sodi zdaj svet, na ktorej strani da je sebičnost in podkupljivost.

Dopisi.

V Ljutomeru, 26. jan. 1873. Na dopis od „sv. Križa pri Ljutomeru v 4. št. „Gosp.“ odgo-

voriti si štejem v dolžnost, ker sem kot okraj. načelnik v prvi vrsti poklican, razmere okraja na vsako stran zastopati. To pa hočem ravno tako mirno, objektivno in brez žaljenja storiti, kakor gospod dopisnik.

Krivicica, ki se po dopisnikovem izrečenju dela malonedeljski okolici skoz to, da nema nobenega haska od okrajnih cest, a mora pa vendar k vzdrževanju taistih pripomagati, ne da se tako lahko odpraviti, kakor bi res želeli bilo. Vzrok temu je neugodni položaj te okolice same; na dalje pa pomen in naprava okr. cest. Okrajne ceste imajo ta namen, da vežejo okraj med seboj in z drugimi sosednimi okraji na tistih mestih, kjer to potreboča prepeljevanja in občenje s sosednimi kraji zahteva; toraj okrajna cesta ne more samo ene okolice preteči, ampak mora po svoji lastnosti protezati se od ene strani okraja do druge. To, potem pa, da bi bilo iz gospodarstvenih vzrokov celega okraja jako neopravičeno, ako bi dve okr. cesti drugo zraven druge v isti kraj tekoči hotel osnovati, bil je vselej in še danes merodajin razlog, zakaj da se zraven okr. ceste po Ščavniški dolini, ki veže Ljutomer s sv. Jurjem in dalje z Mariborom in Ptujem, ni mogla izpeljati še druga čez malonedeljsko dolino, ki bi ravno tako se utikala v okrajno cesto zgornje-radgonskega okraja, ki proti Ptuju in Mariboru drži. Dve cesti toraj v istem kraju ne morete obstati, okr. cesto pa skoz Ščavniško dolino odpraviti, ne bo šlo tako dolgo, dokler bo imela politiška gosposka v Ljutomeru pri sv. Jurju kaj opraviti, a ta ima pri tej reči zdatno besedo, to mi naj gosp. dopisnik slobodno veruje. Še menj pa bi se ta projekt izpeljal, ako bi se po dopisnikovem nasvetu okr. glavarstvom izročila skrb okrajnih cest in drugih reči. Iz tega sledi toraj, da okrajni zastop, ki mora vselej korist celega okraja pred očmi imeti, do sedaj še ni mogel ustreči, kar se tiče okrajnih cest, posebnim željam malonedeljske okolice. Tudi tega okrajni zastop ni kriv, da je ta ali una občina, kar se tiče njenega položaja, potem rabe okrajnih cest, na boljem ali slabem; prav za prav pa okrajne ceste niso tudi za to ali uno občino narejene, temuč za blagor celega okraja, cele dežele itd. Pri izpeljevanju taistih se toraj ne more toliko na posebne občine, kakor na korist celega okraja ozir jemati. Ako bi toraj vsaka občina htela, kakor gosp. dopisnik terja, neposredno okrajno cesto uživati, potem bi se morale vse občinske ceste za okrajne proglasiti; ako bode pa to na korist okraju, to prepuščam gosp. dopisniku na razmišljevanje. Ljutomerski okraj je v razmerju proti drugim itak že silno z okrajnimi cestami preobložen; to dokazati, mi ni drugega treba, kakor ta okraj s sosednimi zastran cest vzporediti. Ormuški okraj, ki je za tretino večji od ljutomerskega, ima okrajnih cest skupaj 35,629 tekočih sežnjev; gornjeradgonski okraj pa, ki še ni za tretino manjši od ljutomerskega, samo 13,491

tekočih sežnjev, v tem ko ima ljutomerski okraj vsega skupaj 40.858 tekočih sežnjev okrajnih cest. Te številke, mislim, da dosta jasno govorijo; čuditi se je toraj le, da se še pri nas nahajajo ljudje, in celo kmečkega stanú, ki menijo, da še vse premalo okrajnih cest imamo! Ko pridemo do vzdrževanja okrajnih cest in do potroškov za nje, imel bom priliko sopeset s številkami dokazati, ali je to res, kar dopisnik tako neopravičeno izrekuje, da je tukajšnji okrajni narodni zastop sovražnik kmetu, ker ga samo žuli. (Dalje prih.)

Od Donačke gore, 28. jan. — Kljubu neznanu grdim stezam se je v nedeljo 26. t. m. prav lepo število vrlih mož na zborišču našega kat. polit. društva zbralo. Eden g. društvenik nam je jasno razložil, kako lepe in velike so naše pravice, ktere so nam svitli cesar z ustavo v oktoberski diplomi „nepreklicljivo“ dali in zagotovili, kako so pa nemški ministri z svojo nemško-liberalno stranko od leta 1860 do danesnjega dne priznane nam pravice za liberalne Nemce pridržali, nam katoliškim Slovanom pa lagodne ostanke pustili. Zavoljo krivičnega razdeljenja volilne pravice se je čisto nepotrebno nemir in prepir med avstrijanskimi narodi in postavni upor proti vladi vnel. Nemško-liberalna manjšina že 12 let z umetno in zvijačno napravljeno večino v državnem zboru z nami, ki nas je ogromna večina po številu, neobzirno gospodari. Čuli smo, kako in zakaj da je pomirjenje narodov blagemu ministru Hohenwartu spodletelo, in kako se zdaj ravno — kakor bi vedli, da imajo poslednjokrat še oblast nad nami — pripravljajo, po nezaslišani krivici neposrednih volitev nas Slovane za vselej k steni pritisniti, in kakor se glasno grozijo, sv. cerkev še hujše v klado djati.

Žalostna skušnja nas uči, kako da zamore nenasitljiva vladeželjnost iz najboljše ustave napraviti najgadniji spaček, iz svobode jarem sužnosti, in najblažje namene vladarja uničiti.

Zato pa je tudi bil ob koncu govora enoglasno in navdušeno sprejet predlog: naj se naravnost do svitlega cesarja pošlje ponižna prošnja, da nas blagovolijo varovati in braniti tolike krivice in Avstrijo tolike nevarnosti, ki nam in njej v nameravanih neposrednih volitvah proti, in naj nikar take postave ne potrdijo.

Po volitvi odbora in raznih živahnih nagovorih igrali smo tombolo. Kar nam je čistega dala, za to bomo kupili Tebe „slov. Gospodar“! Nekoliko udov se je spet na novo vpisati dalo. Naj veselejše pa je bilo videti, kako se bistri kmečki fantje za društveno stvar zanimajo in vnemajo. Fantje slovenski, to je pa tudi za Vas kaj koristno in potrebno, kajti Vi bote po večem prihodnji slovenski narod!

Pristavek vredništva. Svetujemo Vam, pošljite prošnjo do svitlega cesarja naravnoč graškemu kat. pol. društvu, ki ima premnogo enacih

prošinj že pripravljenih, da jih o pravem času in na pravem mestu oddá.

Iz štajerske Ribnice, 19. januarja. (Poštelnjak Slovencem v izgled.) Včeraj smo pokopali Pavla Držečnika, prevžitkarja v Arlici. Kot rokodellec si je rajni toliko prihranil, da si je s prvega malo, in pozneje več posestvo kupil. Preveliki trud pri rokodelstvu mu je pa tudi bolezen naklonil, za katero je v 60. letu svoje starosti tudi umrl. Rajniki se je doma brati brez šole naučil. Bil je národnjak ter rad prebiral ne le knjige, ampak tudi časnike, ktere si je pod drugim imenom naročeval in jih pridno prebiral. Ravno tako je pri družbi sv. Mohora za več udov plačeval. To vse iz namena, da bi ljudi k branju in za našo stvar pridobil, in da je njegovo ime skrivno ostalo zaradi ponižnosti in priprostosti. Svojega sina Lukeža je v vseh rečeh, kar se národnosti tiče, podpiral, in le z njegovo pomočjo se je dotični mogel v našem nemškutarskem okraji narodnjaka skazovati. Vloge je pošteni sin L. sodnijam slovenske pošiljal, kar je za njegovo starost in okolščine dosti. Ko je enkrat pri nekem notarji v Marbegu zahteval slovensko pobotnico, mu notar odgovori, „da ne vé, kaj da je pobotnica“, in ko mu naš L. razloži, da je to po nemškutarskem „kvitenga“, je notar djal, „da se pri njem samo nemško piše, pa tudi ko bi kdo slovensko pisal, nič ne velja in sodnija bi ne sprejela (!)“ Dotični pa pohlevno odvrne, da sodnija sprejemlje, ako advokat slovensko pismo napravi, in da on — strahovani namreč — slovensko imeti mora, ker plačnik nemškega ne sprejme.“ Ko nemškutarski notar R—l plačnikovo ime zvé, pravi, „da je vsak norec, ki to zahteva, itd.“ ter v strašni nemčurski jezi dalje rohni.

Z velikim trdom si je P. nekoliko premoženja pridobil, s katerim je dobro ravnal. V vzajemno podedovanjsko društvo „Slavijo“ je za več oseb oskrbel, da se bo 15 do 20 let za-nje vplačevalo. Enemu izmed teh je samo krstni boter. Za druge, ki so bili samo služabniki kako leto pri njem, je za eno ali dve leti pri omenjenem društvu plačal in jih s tem k varčnosti napotil. Znal je tudi vsako žensko delo v roke vzeti in si je tudi vse sam opravljal, da ga gotovo nima naš kraj enakega blizo. Bodi mu večni mir in pokoj, in da bi našel tudi posnemovalcev več!

Iz Celja, 26. januarja. (Cesta pod starim gradom.) Ta, v celjski okolici ležeča cesta, služila je poprej največ rudnikom za premog v Pečovniku in le nekterim kmetom, torej so jo tudi le ti vsled konkurencije, po pol. oblasti l. 1857 razpisane, vzdrževali. Rudniki so pa jame za premog čisto zapustili, in vpraša se, kdo da bode sedaj za to cesto skrbel? Cesto rabijo največ mestjani, ki dovažajo po njej drva iz Pečovnika na tisoče vozov vsako leto. Okoličanska srenja je zahtevala, da preide cesta v okrajno konkurencijo; ker pa okrajni zastop temu ni pritrdil, se je obrnola sre-

nja do deželnega odbora, kateri je, kakor čujemo, odločil, da mora srenja okolična konkurenčno obravnavo napeljati.

Pazite torej okoličani! Pravico imate zdaj v rokah. Pred vsem je treba natanko preiskati, komu in na koliko mu ta cesta v porabo služi; vsakemu teh deležnikov, in toraj tudi mestjanom, se odkaže primerni kos ceste, za ktereга mora on skrbeti. Zoper to srenjsko sodbo gre pritožba le do dež. odbora, ki bode že vedel pravico dati onim, katerim bi se krivica godila.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nič kaj posebno novega razen velikega zaupanja, ki ga imajo ustavaki, da bo šlo, z volilno preuredbo namreč. Ker so cesar iz Ogerskega na Dunaj se povrnoli, trdijo ustavaki, da bode ministerstvo dobilo oblast, direktne volitve na dnevni red v zbornici poslancev postaviti. To je vse mogoče, pa s tem še ne bode šlo, ker je silno verjetno, da v tem slučaju Poljaci drž. zbor zapusté. Kaj pa potem? Od sklepa ustavakov do cesarskega potrjenja sklenjene postave je še dolga dolga pot. Čuje se tudi, da gredó peticije proti dir. volitvam iz cesarske kancelije na ministerstvo „zur verfassungsmässigen Erledigung“, t. j. da se po „ustavni“ poti pod klop vrže, kar tem gospodom ne ugaja.

Gospôska zbornica se je 27. t. m. pričela in scer s prav liberalno preuredbo vseučilišč, katerim se hočejo vse „stare“ pravice vzeti, toraj tudi najstarejša, da so — kakor dunajsko in praško — katoliška učilišča. Kardinala Schwarzenberg in Rauscher sta proti tej od vlade predloženi postavi govorila; pa vse je bob v steno.

Na Českem brani vlada na vsaki način narodu, da ne bi v peticijah do vladarja izrekel, kar misli. Policija stikuje po peticijah, kaznuje gostilničarje in druge posestnike javnih lokalov, kjer so peticije v podpis položene bile, slednjič so se prepovedali tabori, v zadevi dir. volitev napovedani. — To vse nič ne pomaga, ker se narodu usta zapreti ne dajo!

Na Kranjskem je pol. društvo „Slovenija“ sklenolo enako peticijo proti dir. volitvam svitl. cesarju poslati, ter so v odsek za sestavljenje pisma izvoljeni bili gospodje: dr. J. Bleiweis, dr. Vošnjak, dr. Poklukar, J. Jurčič in F. Potočnik. Po nasvetu dr. Vošnjaka naj pristopijo k peticiji občine, društva itd.

Iz Hrvaškegega je prišel glas kot strela iz vedrega, da hočejo zopet — Raucha postaviti za bana! Tedaj še trojedna kraljevina ni zadosti podkajena od poprej?

Razne stvari.

(*Nemila smrt*) nam je vzela zaporedoma dva blaga narodnjaka. 17. t. m. je umrl v Celju odvetnik in deželne sodnije svetovalec v pokoju, g. dr. Jak. Majer. — 27. t. m. umrl je g. Edv. Knez, c. kr. notar pri sv. Lenartu, biser štajarskih domoljubov, „Gospodarju“ in tiskovnemu društvu srčen prijatelj. Hvaležen spomin obema!

(*Državni žebci.*) Kakor se nam iz Radgone piše, je prosil okr. zastop pri dež. odboru za to, da se dvema posestnikoma onega okraja državni žebci prepustijo. V pospeševanje konjereje v teh krajih je silno želeli, da dež. odbor tej želji ustreže.

(*Zastopnik banke „Slovenije“*) v Mariboru, g. Jan. Pajk, stanuje v koroški ulici hiš. št. 226.

(*Očitna zahvala.*) Bralno društvo pri Malej nedelji se vsem svojim dozdanjim dariteljem prsrčno zahvaljuje, posebno pa gorko zahvalo izreka v. č. g. A. Stranjščaku, župn. v Vrzejih, v čigar poslopju je društvo blizo dve leti svojega obstanka svoj sedež imelo. Naj mili Bog vsem našim dobrotnikom povrne njihovo narodno žrtvalnost ter pospeši našo narodno početje! Odbor.

(*Nemška politika*) stane Mariborčane, kakor je seštel „M. Ztg.“ na leto 9499 gld. in scer zaradi zveze samostalnega mesta s slovenskim okrajem. Toda „politiška korist“ je tudi kaj vredna, pravi „M. Ztg.“

(*V Brežicah*) se je 19. t. m. igrala slovenska igra: „Ravni pot najboljši pot.“ Menda iz samega strahu pred to nesrečo, ki je žugala nemškimi Brežicam, poginol je kratko poprej nemški „konstitutij-verein.“ Requiescat!

Vabilo v družbo sv. Mohora za leto 1873.

Družba sv. Mohora nastopi letos svoj trinajsti tečaj. Število udov je res velikansko, vendar ni še tako, da bi se pomnožiti več ne dalo; lahko dobimo še na tisoče novih družbenikov, ako rok križem ne deržimo. Lanske okolščine vpisovanju niso bile nikjer ravno ugodne; vendar ni je bilo dekanije, katera si ni pridobila novih družbenikov; 1600 udov jih je lani pristopilo na novo. Naj se zgodi tudi letos! in zgodilo se bode, samo da vsi skupaj od pervega do zadnjega delamo složno, pogumno in neutrujeno v zaupanju na Boga in Bog bode blagoslovil naše delo in našo družbo! Silne nevarnosti obdajajo dandanes naš narod od vseh strani; v domači družini, v šoli, v srenji žugajo mu spodkopavati prvo in najpoglavitejšo podslombo vse sreče: vero in ž njo vred narodnost; dovolj glasno kličejo tedaj rodoljube vse na krepko delo in uzajemno brambo najsvetejših pravic. Složimo se tedaj v družbi sv. Mohora, da v kerščanski slogi branimo in varujemo vsi, kar je narodu najbolj drago in sveto; združimo moči, da zjedineni preženemo nevednost, surovost, sramoto in uboštvó in širimo poduk, omiko, čast, krepkost in blagostanje v premili domovini! —

Letošnje družbine knjige se tiskajo v 21—22.000 iztisih v lastni družbini tiskarni, katera izverstno urejena, vstreza najpred družbinim potrebam, — zveršuje pa tudi druga naročila hitro, okusno in po ceni.

Vsak ud prejme letos 6 knjig in sicer:

1. Življenje svetnikov in svetnic Božjih. VIII. snopič s podobami.
2. Kristusovo življenje in smert. Drugi del 1. snopič.
3. Izdajavec, povest za prosto ljudstvo, spisal rajni Fr. Slemenik. Obsega 9¹/₂ pôl in razvija mikavno in podučno misel:
„Za dragi dom, za vero, — Ne glej nikdar na mero“.
4. Umno kletarstvo, spisal dr. Jože Vošnjak. Poduk, kako ravnati z vinom, da je okusno, zdravo in stanovitno, jako potreben vsem slov. vinorejcem, krčmarjem, kupčevalcem itd. V obsegu 11 tiskanih pol z 12 podobami.
5. Živali v podobah. IV. del, nadaljuje g. prof. Erjavec; obsega opis golazni, kač, žab itd. s 33 podobami.
6. Koledar za leto 1874 s popolnim imenikom letošnjih udov in domačim podukom o novi meri.

Pri oglaševanju in vpisovanju naj se blagovoljno pazi na to-le:

1. Nabira se sklene z zadnjim dnevom marca 1873.
 2. Letnina za vsako osebo ali ustanovo znaša 1 gld.; dosmertnina 15 gld. na enkrat ali pa po 8 gld. dvakrat v teku enega leta.
 3. Kdor pervikrat v družbo stopi, naj izrečno pove, da je nov družnik; imena naj se zapišejo razločno in sicer iz vsake fare zapored. Tudi dosmertni udje naj se vsako leto vpišejo, da se njih ime ne spregleda. Povdarjati imamo, da se dosmertni ud premeniti ne more in ne sme; naj se vsako leto zapiše tisto ime, katero je bilo vpisano iz začetka. Lepo prosimo število udov, dekanijo in zadnjo pošto na čelu vpisovanskih pol zaznamovati, ob koncu pa dostaviti, koliko je starih, koliko novih udov in po kateri poti naj se knjige o svojem času odpošljejo.
- Imena družnikov naj se pošiljajo z denarjem vred pod naslovom: „Družba sv. Mohora“ franko v Celovec do 10. aprila 1873.

4. Kdor izmed novih udov želi s knjigami vred prejeti tudi kaki snopič doslej izdanega „življenja svetnikov“ ali „Kristusovega življenja“ ali „Žival v podobah“, ta naj pošlje z letnino vred za vsak (1—7) snopič „Življenja svetnikov“ po 50 kr., za vsak (1—4) „Kristusovega življenja“ po 40 kr. in ravno toliko za vsak snopič (1, 3, 4) „Žival.“

5. Vsak naj sprejme svoje bukve v tisteh dekaniji in fari, v kateri se je vpisal.

V Celovecu dne 2. januarja 1873.

Odbor:

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	15	5	—	6	40	—	—
Rži	3	70	3	60	4	—	3	60
Ječmena	3	70	3	—	3	—	2	60
Ovsa	—	—	2	—	2	20	—	—
Turšice (koruze) vagan	3	80	3	60	4	—	3	28
Ajde	3	15	2	85	3	40	3	20
Prosa	—	—	3	40	3	80	—	—
Krompirja	1	50	1	40	2	—	1	60
Sena cent	—	—	1	60	1	—	1	30
Slame (v šopkih)	—	—	1	20	—	80	—	—
„ za steljo	—	80	—	85	—	60	—	95
Govedine funt	—	26	—	28	—	26	—	22
Teletine	—	32	—	30	—	28	—	24
Svinjetine	—	30	—	30	—	38	—	30
Slanine	—	38	—	34	—	38	—	36

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	67	35
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	185	—
Ažijo srebra	107	25
„ zlatá	5	14

Loterijne številke:

V Gradcu 25. januarja 1873: 19 82 56 34 64

Prihodnje srečkanje: 8. februarja.

Svarilo.

S tem svarujem vsakega, da se mojemu možu Jurju Klasinc-u iz Podove nič v denarjih ali v drugih denarja vrednih rečeh ne dá, kajti jaz nisem na noben način plačevalka.

V Mariboru 17. januarja 1873.

2—2

Margareta Klasinec.

Podpisani naznanjajo vsim prijatelom in žlahti pretužno vest, da je po Božjej volji naš preljubljeni oča

Pavel Držičnik

dne 17. januarja t. l. ob 9. uri dopoldne v 60. letu svoje starosti po dolgi bolezni in prejetih sv. zakramentih mirno v Gospodu zaspal.

Zahvaljujejo se vsim, ki so pokojnega na dan sl. Imena Jezusovega pri pogrebu spremljali.

Luka, sin, Marija, hčer;
Ljuboslava, rojena Pivoc, žena sinova.

Za prilogo k 5. številki „Slov. Gospodarja“ je pridjan „Oglasnik“.